נֶאֱמַר בָּהֶם 'טוֹב' – במצות כבוד אב ואם נאמר (דברים ה טז) 'כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ'. אָמַר לוֹ רבי חייא בר אבא, עַד שֶׁאַתָּה שׁוֹאֲלֵנִי לָמָּה נֶאֱמַר בָּהֶם טוֹב, שְׁאֲלֵנִי אִם נֶאֱמַר בָּהֶן טוֹב אִם לָאו, כיון שֶׁאִינִי יוֹדֵעַ אפילו אִם נֶאֱמַר בָּהֶן טוֹב אִם לָאו, כְּלָךְ – לך לשאול אֵצֶל רַבִּי תַּנְחוּם בַּר חֲנִילַאי, שֶׁהָיָה רָגִיל ללמוד אֵצֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, שֶׁהָיָה בָּקִי בָּאַגָּדָה. אָזַל לְגַבֵּיהּ – הלך אצל רבי תנחום ושאלו, אָמַר לֵיהּ רבי תנחום, מֶמֶּנּוּ – מרבי יהושע בן לוי לֹא שָׁמַעְתִּי ביאור בזה, אֶלָּא כָּךְ אָמַר לִי שְׁמוּאֵל בַּר נַחוּם אֲחִי אִמּוֹ שֶׁל רַב אַחָא בְּרַבִּי חֲנִינָא, וְאָמְרִי לָהּ – ויש אומרים שהיה אֲבִי אִמּוֹ שֶׁל רַב אַחָי בְּרַבִּי חֲנִינָא, לא כתבה התורה 'טוב' בלוחות ראשונות הוֹאִיל וְסוֹפָן לְהִשְׁתַּבֵּר. מבארת הגמרא: וְכִי סוֹפָן לְהִשְׁתַּבֵּר מַאי הָוֵי – מה בכך שסופן להשתבר, אָמַר רַב אַשִׁי, אם היה נכתב 'טוב' בלוחות אלו שנשברו, חַס וְשָׁלוֹם פָּסְקָה טוֹבָה מִיִּשְׂרָאֵל על ידי שבירתן.

מביאה הגמרא עוד בענין 'טוב': אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הָרוֹאֶה אות טֵי"ת בַּחֲלוֹמוֹ, סִימָן יָפֶה לוֹ. מבררת הגמרא: מַאי טַעְמָא שזה סימן יפה, אִילֵימָא מִשּׁוּם דִּכְתִיב 'טוֹב', ולכך האות טי"ת מרמזת על טובה הכתובה באות טי"ת, והלא אין זה מוכרח, שכן אִימָּא שמרמזים לו על מה שאמר הנביא ישעיהו לגבי מפלת בבל (ישעיהו יד כג) 'וְטֵאטֵאתִיהָ בְּמַטְאֲטֵא הַשְׁמֵד' שהיא לשון של רעה הכתובה באות טי"ת. משיבה הגמרא: אין לפרש שהוא רמז ל'וְטֵאטֵאתִיהָ' שהרי חַד טֵי"ת קָאָמְרִינַן – רבי יהושע אמר את דבריו כשראה אות טי"ת אחת, ואילו בתיבת 'וטאטאתיה' נכתבה אות טי"ת פעמיים. שואלת הגמרא: והלא עדיין אִימָּא שמרמזים לו על הפסוק שנאמר לגבי חטאי ירושלים (איכה א ט) 'טָמְאָתָהּ בְּשׁוּלֶיהָ' שהיא לשון של רעה הכתובה באות טי"ת אחת, משיבה הגמרא: טֵי"ת בֵּי"ת קָאָמְרִינַן – דברי רבי יהושע נאמרו, כשראה בחלומו את האותיות טי"ת ובי"ת ולכן אין לפרש שרמזו לו על תיבת 'טָמְאָתָהּ'. שואלת הגמרא: והלא עדיין אִימָּא שהאותיות טי"ת ובי"ת מרמזים על הפסוק שנאמר לגבי חורבן ירושלים (איכה ב ט) 'טָבְעוּ בָאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ'. מבארת הגמרא באופן אחר: אֶלָּא הטעם שהרואה אות טי"ת בחלומו סימן יפה לו, הוֹאִיל וּפָתַח בּוֹ הַכָּתוּב לְטוֹבָה תְּחִילָּה – כיון שהאות טי"ת הראשונה בתורה היא לטובה, שֶׁהרי מִהפסוק הראשון 'בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים' עַד הפסוק (בראשית א ד) 'וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר' לֹא כְּתִיב טֵי"ת, ורק בפסוק זה נאמר וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב'.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, הָרוֹאֶה תיבת 'חֲלוֹמוֹ' הרי זה סימן שֶׁחָסוּ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם וּפִרְאוּהוּ, כיון שתיבת 'הספר' מרמזת לתיבות חס ופדה, ומבארת הגמרא, הֲנִי מִילֵּי בִּכְתָבָא – רמז זה אינו אלא כשראה את תיבה זו כתובה, אבל אם שמע כן אין זה מרמז על כך.

שנינו במשנה: שהנאמר בתורה 'בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם' (ויקרא יט יט), אין זה דווקא בבהמה, אלא וְכֵן חַיָּה וְעוֹף כַּיּוֹצֵא בָּהֶן וְכוּ'. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, כָּאן שָׁנָה רַבִּי – ממה ששנה רבי במשנתינו שאסור להרביע שני מיני עופות זה בזה משום כלאים למדנו, שאף תַּרְנְגוֹל, וְטָווֹס, וּפַסְיוֹנֵי כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה ואסור להרביעם זה בזה. שואלת הגמרא: פְּשִׁיטָא שמינים שונים הם ואסורים משום כלאים. מיישבת הגמרא: אָמַר רַב חֲבִיבָא, מְשׁוּם דְּרַבּוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי – כיון שהם גדלים זה אצל זה, מַהוּ דְּתֵימָא מִין חַד הוּא – שמא תאמר שנחשבים כמין אחד ומותרים זה בזה, קָא מַשְׁמַע לָן ריש לקיש ששלשה מינים הם ואסורים זה בזה.

מביאה הגמרא עוד מיני עופות האסורים בהרבעת כלאים: אָמַר שְׁמוּאֵל, אֲווּז של ישוב וַאֲווּז הַבָּר שני מינים הם, ולכן הם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה ואסור להרביעם זה עם זה. מקשה הגמרא: מַתְקִיף לָהּ רַב בַּר רַב חָנָן, מַאי טַעְמָא ששני מינים הם, אִילֵימָא – אם מִשּׁוּם, דְּהַאי אֲרִיךְ קוֹעֶיהּ – זה חרטומו ארוך וְהַאי זוֹטַר קוֹעֶיהּ – וזה חרטומו קצר, והרי אֶלָּא מֵעַתָּה לפי טעם זה, אף גַּמְלָא פַּרְסָא – גמל פרסי, וְגַמְלָא מַיְיעָא – וגמל ערבי, דְּהַאי אִילִים קוֹעֶיהּ – שזה צוארו עב, וְהַאי קַטִּין קוֹעֶיהּ – וזה צוארו דק, הָכִי נַמִּי דְּהָווּ כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה – וכי גם בהם נאמר ששני מינים הם ואסור להרביעם זה בזה משום כלאים. מיישבת הגמרא: אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי, סימן אחר יש לכך ששני מינים הם, שהרי אין הזכרים שבהם דומים זה לזה, כיון שזֶה בֵּיצָיו מְבַחוּץ – אווז הבר ניכרים ביצי זכרותו מבחוץ, וְזֶה בֵּיצָיו מִבִּפְנִים – ואילו אווז של ישוב אין ביצי זכרותו ניכרים מבחוץ. רַב פָּפָּא אָמַר סימן אחר ששני מינים הם, שהרי אין הנקבות דומות זו לזו, הָא טְעוּנָה חֲדָא בֵּיעָתָא בְּשִׁיחֲלָא – נקבת אווז הבר אינה טעונה אלא ביצה אחת בכל פעם, ורק אחר שמטלת אותה היא נטענת בביצה אחרת, וְהָא טְעוּנָה כַּמָּה בֵּיעָתָא בְּשִׁיחֲלָא – ואילו נקבת אווז של ישוב טעונה כמה ביצים בבת אחת.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, הַמַּרְבִּיעַ שְׁנֵי מִינִים שֶׁגָּנָּבִים – מיני בעלי חיים הגדלים בים, לוֹקֶה. מבארת הגמרא: מַאי טַעְמָא, אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה מְשַׁמֵּיהּ דְּעוּלָּא, אָתְיָא 'לְמִינֵהוּ' 'לְמִינֵהוּ' מְגַזֵּשָׁה – למדים כן בגזירה שוה, נאמר תיבת 'למינהו' גבי מינים שבים בפסוק (בראשית א כא) 'וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׁת אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם', ונאמר תיבת 'למינהו' בהמשך הפסוק 'וְאֵת כָּל עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ' לגבי מינים שביבשה, וכשם שמינים שביבשה אסורים בהרבעת כלאים כך מינים שבים אסורים.

מביאה הגמרא נידון באיסור הנהגת כלאים: בְּעֵי רַחֲבָה – רחבה הסתפק, הַמַּנְהִיג בְּעִיָּא וְשִׁיבּוּטָא – קשר קרון לעז ודג, והדג צף במים והעז מושך עמו על שפת המים, מַהוּ – האם עובר בכך על איסור להנהיג בכלאים, מִי אַמְרִינַן, כֵּיוָן דְּעִיָּא לֹא נָחֵית בַּיָּם – כיון שהעז אינו יורד לים, וְשִׁיבּוּטָא לֹא סָלִיק לְיַבָּשָׁה – ודג אינו עולה ליבשה, לֹא כְּלוּם עָבִיד – לא עבר על איסור במה שהנהיג קרון על ידי שניהם, שאין זה נחשב כהנהגה יחדיו, אוֹ דִלְמָא כיון שסוף סוף הַשְׁתָּא מִיהַת קָא מַנְהִיג – עכשיו הוא מנהיג קרון על ידי שניהם, הרי זה נחשב הנהגה יחדיו, ועובר בכך על איסור כלאים. מקשה הגמרא: מַתְקִיף לָהּ רַבִינָא, איך אפשר לצדד ולומר שבהנהגתם יחדיו עובר באיסור כלאים על אף שהם בשני מקומות, וכי אֶלָּא מַעֲתָּה אם חִיבֵּר חֲמָה וּשְׁעוֹרָה בְּיָרוֹ, וְזָרַע חֲמָה בָּאָרֶץ – בארץ ישראל שהוא מקום שאסור לזרוע בו כלאים, וּשְׁעוֹרָה זרע בְּחוּצָה לָאָרֶץ שהוא מקום שמותר לזרוע בו כלאים, שהרי איסור כלאי זרעים היא מצוה התלויה בארץ, הָכִי נַמִּי דְּמַחַיֵּיב – האם גם בזה נאמר שכיון שחיברם וזרעם יחדיו על אף שזרעם בשני מקומות נפרדים עבר על איסור כלאי זרעים, וכשם שבאופן זה ודאי לא עבר על איסור כלאי זרעים, כך מנהיג בעז ודג לא עבר משום איסור הנהגה בכלאים. מתרצת הגמרא, אָמְרֵי, הָכִי הַשְׁתָּא – אין זה דומה לזה, שהרי הָתָם – זורע חטה בארץ ושעורה בחוצה לארץ פטור, משום שאמנם אֲרַע מָקוֹם חִיּוּבָא – ארץ ישראל הוא מקום שחייבים על זריעתו בכלאים, אך כיון שחוּצָה לָאָרֶץ לֹא מָקוֹם חִיּוּבָא – אין חייבים בו על זריעת כלאים, ואם כן לא זרע את שני המינים במקום האסור בזריעה, אבל הָכָא – במנהיג על ידי עז שביבשה ודג שבים, אִידֵי וְאִידֵי חִיּוּבָא הוּא – גם מיני יבשה וגם מיני דגים יש בהם איסור כלאים, שהרי אם היה מנהיג קרון על ידי שני מיני בהמות, או שהיה מנהיג ספינה על ידי שני מיני דגים היה חייב משום כלאים, ולכן גם כשמנהיג על ידי עז ודג יש מקום לצדד שחייב בכך משום כלאים:

משנה

המשנה עוסקת בנזקי שן ורגל, ומלמדת אימתי בעל הצאן חייב לשלם את נזקי צאנו:

הַכּוֹנֵס– האוסף את **הַצֹּאן** שלו **לַדִּיר**, **וְנָעַל** – את דלת הדיר **בְּפָנֶיהָ**, דהיינו בפני הצאן, **כָּרָאוּי**, **וְיָצְאָה** בהמה מהדיר, **וְהִזִּיקָה** בשדה אחרים בשן או ברגל, **פָּטוּר** בעל הצאן, אולם אם **לֹא נָעַל בְּפָנֶיהָ** את הדלת **כָּרָאוּי**, **וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה**, **חַיָּיב** בעל הצאן. נעל את הדיר כראוי **וְנִפְרְצָה** כותל הדיר **בַּלַּיְלָה**, **אוֹ שֶׁפָּרְצוּהָ לְסָטִים** – שודדים, **וְיָצְאָה** הצאן **וְהִזִּיקָה**, **פָּטוּר** בעל הצאן, מכיון ששמר על צאנו כראוי. ואם **הוֹצִיאוּהָ לְסָטִים** מהדיר, והלכה והזיקה, **הַלְּסָטִים חַיָּיבִין** לשלם את מה שהזיקה. **הַנִּיחָהּ**, את הבהמה, **בַּחַמָּה**, במקום שהשמש מצערת אותה, **אוֹ שֶׁמָּרָהּ לְחֹרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, וְיָצְאָה** הבהמה **וְהִזִּיקָה, חַיָּיב** בעל הצאן, לפי שפשע בשמירתה. **מָרָהּ לְרוֹעֶה, נִכְנָם הָרוֹעֶה תַּחְתָּיו**, שקיבל על עצמו את חיובי השמירה של הבעלים, ואם לא שמרה כראוי הרי הוא חייב לשלם את נזקיה.

המשנה דנה בשיעורי התשלום על נזקי בהמה: בהמה **שְׁנָפְלָה** באונס, מגג בעליה או מרשות הרבים **לְגִינָּה, וְנֶהֱנֵית** במה שנחבטה בירקות הגינה ולא נתרסקו אבריה בקרקע, **מְשַׁלֶּמֶת** דמי **מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית**, שבית דין שמין כמה היה מוכן לשלם כדי שהבהמה תיפול על גבי ירקות רכים ולא יתרסקו אבריה בקרקע, וסכום זה הוא משלם, ואינו משלם את דמי הירקות שניזוקו, שהרי נאנסה. אולם אם הבהמה **יָרְדָה** לגינה **כְּרֵבָּה, וְהִזִּיקָה** בשן או ברגל, **מְשַׁלֶּמֶת** את דמי **מַה שֶּׁהִזִּיקָה. כֵּיצַד מְשַׁלֶּמֶת** את דמי **מַה שֶּׁהִזִּיקָה**, אם הזיקה ערוגת ירק, אינו משלם את שווי הערוגה כשהיא לעצמה, אלא **שָׁמִין** – מחשבים כאילו היתה ערוגה זו בתוך שטח של **בֵּית סָאָה** [חמישים על חמישים אמה] **בְּאוֹתָהּ שָׁדֶה**, ואומדים **כַּמָּה הָיְתָה יָפָה** – כמה היה ערכה של בית הסאה קודם שהזיקה הבהמה ערוגה זו, **וְכַמָּה הִיא יָפָה** – וכמה שוויה כעת, לאחר שהוזקה הערוגה, ומשלם את ההפרש, ובאופן כזה התשלום הוא פחות מאשר אם היו שמים את שווי הערוגה לבדה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, אם הבהמה **אָכְלָה פֵּירוֹת גְּמוּרִים** – שנגמר בישולם כל צרכם, ושוב אינם צריכים לקרקע, אין שמין את הערוגה אגב בית סאה, אלא **מְשַׁלֶּמֶת פֵּירוֹת גְּמוּרִים** כפי שווים המלא, **וְאִם** אכלה **חֲמָה** משלמת **דְּמֵי חֲמָה, וְאִם** אכלה **חֲמָתַיִם** משלמת **דְּמֵי חֲמָתַיִם:**

גמרא

הגמרא דנה מה נחשב לנעילה כראוי ומיהו האומר זאת: **תָּנוּ רַבָּנָן** בברייתא, **אֵיזֶהוּ כָּרָאוּי, וְאֵיזֶהוּ שֶׁלֹּא כָּרָאוּי**, אם נעל את הצאן בדיר **בְּדֶלֶת שֶׁיְּכוֹלָה לַעֲמוֹד** ואינה נפרצת, **בְּעֵת שְׁנוֹשֶׁבֶת רוּחַ מְצוּיָה** ורגילה, **וְהוּ** נעילה **כָּרָאוּי**, ופטור אם יצאה והזיקה, ואם נעל את הצאן בדיר בדלת **שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמוֹד בְּעֵת שְׁנוֹשֶׁבֶת רוּחַ מְצוּיָה** אלא היא נפרצת ונפתחת, **וְהוּ** נעילה **שֶׁלֹּא כָּרָאוּי**, וחייב אם יצאה והזיקה. **אָמַר רַבִּי מֵנִי בַּר פַּפַּאי, מַאן תָּנָא** – מי הוא התנא ששנה במשנתינו את דין **מוּעָד**, וסובר **דְּמֻגַּי לֵיהּ** – שדי לו, לשור מועד, **בְּשָׁמִירָה פְּחוּתָה, רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּתָנַן** (לעיל מה:) **קְשָׁרוֹ בָּעֲלִיו כְּמוֹסֵרָה** – קשר בעל השור את שורו בחבל, שלא יוכל לברוח, **וְנָעַל לְפָנָיו כָּרָאוּי** – או שנעל את השור בדלת היכולה לעמוד בפני רוח מצויה בלבד, **וְיָצָא** השור **וְהִזִּיק, אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד** – בין אם היה השור תם, ובין שהיה מועד, **חַיָּיב** בתשלומי הנזק, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר**, לפי שלדעתו על בעל השור לקושרו בשלשלת של ברזל, או לנעול אותו בדלת העומדת אף ברוח שאינה מצויה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, אם היה השור **תָּם**, הרי הוא **חַיָּיב** בחצי נזק, מכיון שלא שמרו שמירה מעולה, אולם אם היה השור **מוּעָד**, הרי הוא **פָּטוּר**, לפי **שֶׁנֶּאֱמַר** לגבי שור מועד, **'וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו שֹׁלֵם יְשַׁלֵּם'** (שמות כא לו), ויש לדייק שאינו חייב אלא באופן שלא שמר כלל, **וְשָׁמוּר הוּא זֶה** – ואילו שור זה שמור הוא בשמירה פחותה, ולכן פטור אם יצא והזיק. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר**, שור מועד **אֵין לוֹ שְׁמִירָה, אֶלָּא** על ידי **סָכִין**, כלומר שחייב לשוחטו, וכל שלא שחטו חייב בנזקיו, אפילו אם שמרו שמירה מעולה. נמצא משמשנתנו היא כדעת רבי יהודה. דוחה הגמרא: **אֲפִילּוּ תֵּימָא** משמשנתנו כדעת **רַבִּי מֵאִיר, שַׁאנִי** – שונה דין נזקי **שֵׁן וְרֶגֶל דְּהַתּוֹרָה מִיעֲטָה בִּשְׁמִירָתָן**, ודי להם בשמירה פחותה, **דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאָמְרֵי לָהּ** – ויש אומרים שְׁבְּמַתְנִיתָא **תָּנָא** – בברייתא שנינו כן, **אַרְבָּעָה דְּבָרִים** – בארבעה נזיקין **הַתּוֹרָה מִיעֲטָה בִּשְׁמִירָתָן**, ואם שמרם אפילו בשמירה פחותה, פטור, **וְאֵלּוּ הֵן**, א. **בּוֹר** ב. **וְאֵשׁ** ג. **שֵׁן** ד. **וְרֶגֶל. בּוֹר, דִּכְתִיב** (שמות כא לג) **'[וְ]כִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בֹּר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ'**, ויש לדייק מזה **הָא כִּסָּהוּ** – שאם כסהו בכיסוי כלשהו, **פָּטוּר**, ולא הצריכה התורה לסתום את הבור לגמרי ולמלאותו בעפר, והרי שמספיקה שמירה פחותה בבור. **אֵשׁ, דִּכְתִיב** (שם כב ה) **'כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים, וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה, שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעִיר אֶת הַבְּעֵרָה'**, וממה שנאמר **'הַמַּבְעִיר'**, יש ללמוד שאינו חייב **עַד דְּיַעֲבִיד כְּעֵין מַבְעִיר** – שיעשה כעין פעולת הבערה, והיינו שיפשע בשמירת האש, אבל אם לא פשע בשמירת האש אלא שמרה שמירה פחותה, פטור. **שֵׁן, דִּכְתִיב** (שם כב ד) **'כִּי יַבְעֶר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירָה וּבָעַר בִּשְׂדֵה אַחֵר'**, וממה שנאמר **'וּבָעַר'**, אחר שכבר נאמר **'כִּי יַבְעֶר'**, יש ללמוד שאינו חייב **עַד דְּיַעֲבִיד כְּעֵין 'וּבָעַר'** – עד שיעשה פעולה שהיא כעין פעולת **'ביעור'** היינו האכלת הבהמה בידים, והיינו שיפשע בשמירת הבהמה, אבל אם לא פשע בשמירת הבהמה אלא שמרה שמירה פחותה, פטור. **רֶגֶל, דִּכְתִיב** באותו פסוק **'וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ'**, ויש ללמוד מזה שאינו חייב **עַד דְּיַעֲבִיד כְּעֵין וְשִׁלַּח** – שיעשה פעולה שהיא כשליחת הבהמה בידים לשדה חבירו, והיינו שיפשע בשמירת הבהמה, אבל אם לא פשע בשמירת הבהמה אלא שמרה שמירה פחותה, פטור. עדיין לא נתברר מנין שהפסוקים שהובאו ללמד שהתורה מיעטה בנזקי שן ורגל, אכן עוסקים בשן ורגל. הגמרא מביאה ברייתא המוכיחה זאת: **וְתַנְיָא,** מה שנאמר **'וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ', זֶה** בהמה שהזיקה על ידי **הָרֶגֶל** – דריסת רגלה, **וְכֵן הוּא אוֹמֵר** (ישעיה לב כ) **'מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר'**, והרי שלשון **'שלוח'** עולה על רגל הבהמות. ומה שנאמר **'וּבָעַר** בִּשְׂדֵה אַחֵר', **זֶה** בהמה שהזיקה על ידי **הַשֵּׁן** – אכילתה בשיניה, **וְכֵן הוּא אוֹמֵר** (מלכים א' יד י) **'כַּאֲשֶׁר יִבְעַר הַגֵּלֶל עַד תֻּמּוֹ'** – כמו שהאוכל מבער את המאכל בפיו ועושה אותו לגללים, והרי שלשון **'ביעור'** הוא ענין של אכילה. מכל מקום למדנו לגבי נזקי שן ורגל, **דְּמֻגַּי** – שסיבת החיוב היא משום **דְּיַעֲבִיד כְּעֵין 'וְשִׁלַּח' 'וּבָעַר'**, כאמור, **הָא לֹא עֲבִיד לֹא** – אבל אם לא פשע אלא שמר את הבהמה ואף בשמירה פחותה, הרי הוא פטור. ומעתה שהתורה מיעטה בשמירת שן ורגל יכולה משנתינו להיות גם לשיטת רבי מאיר. הגמרא מביאה הוכחה שאכן תנא המשנה סובר כרבי מאיר ששור מועד צריך שמירה מעולה, אלא ששונה דין שן ורגל שהתורה מיעטה בשמירתם: **אָמַר רַבָּה, מַתְנִיתִין נַמִּי דַּיְקָא דְּקָתָנֵי** – משנתינו מדוקדקת במה שכתבה **צֹאן** שהזיקה בשן ורגל, שהרי **מְכָּרֵי** – מאחר **וּבְשׁוֹר קָא עָסְקִינַן וְאָתֵי** – בפרקים הקודמים עסקנו ב'שור' שהזיק בקרנו, ואם כן גם בפרקנו **נֵיתֵנֵי שׁוֹר** – היה על המשנה לכתוב את דינה לגבי שור, **וַמַאי שְׁנָא דְּקָתָנֵי צֹאן** – מדוע שינתה המשנה וכתבה 'צאן', **לַאו** – האם אין זה **מִשּׁוּם** שהמשנה באה ללמד **דְּהַתּוֹרָה מִיעֲטָה בִּשְׁמִירָתָן** של נזקי שן ורגל, **לַאו** – והאם אין זה **מִשּׁוּם הָכָא** לגבי צאן **קָרֵן לֹא כְּתִיבָא בָּהּ** – אין כתוב בתורה נזקי קרן, ורק נזקי **שֵׁן וְרֶגֶל הוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ**, ולכן נקטה המשנה 'צאן' שלא נאמר בהם כי אם נזקי שן ורגל, **וְקָא מַשְׁמַע לָן** – והשמיעתנו המשנה **דְּשֵׁן וְרֶגֶל דְּמוּעָדִין הוּא** – שרק בשן ורגל שהינם מועדים מתחילתם, ומעולם לא היו תמין, די בשמירה פחותה, אבל בשור מועד צריך שמירה מעולה, ושלא כשיטת רבי יהודה. **שְׁמַע מִינָּהּ** – אכן יש ללמוד מכך שתנא המשנה סובר כרבי מאיר.

הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בחיובו של הגורם נזק לחבירו: **תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אַרְבָּעָה דְּבָרִים** – נזקים, **הָעוֹשֶׂה אוֹתָן פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם** ואי אפשר להוציא ממנו ממון, **וְחַיָּיב** עונש **בְּדִינֵי שָׁמַיִם. וְאֵלּוּ הֵן**, א. **הַפּוֹרֵץ גָּדֵר בִּפְנֵי בְּהֵמַת חֲבֵירוֹ** ויצאה הבהמה וברחה. ב. **וְהַכּוֹפֵף** את **קֻמָּתוֹ** תבואתו **שֶׁל חֲבֵירוֹ, בִּפְנֵי הַדְּלֵיקָה** – לצד השריפה, כדי שתבער בה האש. ג. **וְהַשּׁוֹכֵר עֲדֵי שָׂכָר לְהָעִיד** ולחייב את חבירו. ד. **וְהַיּוֹדֵעַ עֵדוּת לַחֲבֵירוֹ** שפלוני חייב לו מעות, **וְאֵינוֹ מָעִיד לוֹ**. הגמרא מבארת את הברייתא: **אָמַר מַר, הַפּוֹרֵץ גָּדֵר בִּפְנֵי בְּהֵמַת חֲבֵירוֹ** פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. מברר הגמרא, **הֵיכִי דָּמֵי, אִילֵימָא** – אם נאמר שמדובר **בְּאופן שפרץ כּוֹתֶל בָּרִיא** וחזק, **בְּדִינֵי אָדָם נַמִּי נֵיחַייֵב** על מה שהזיק את כותלו. **אֶלָּא** מוכרח שמדובר